

И тъй като любовта беше запалила нови огнища на интелигентност, изпълващи мозъка ѝ с идеи и давайки ѝ едновременно с това голяма находчивост при изразяването, за да могат да се преведат на езика на най-дълбоките тайни на душата, тя можа да изложи пред любимия си тези свои опасения, използвайки деликатни изрази и най-изящните тропи, за които някой изобщо би могъл да се сети, без да каже нищо, което би могло да засегне целомъдрието. Той проявяваше разбиране и тъй като двамата винаги неизменно стигаха до съгласие, я уверяваше нежно в искрената чистота на собствените си чувства. Въпреки всичко не отстъпваше от силното си желание да я заведе в студиото.

— А ако започнем да съжаляваме след това? — питахте тя. — Щастието ме плаши, защото, когато се чувствам щастлива, ми се струва, че в същото време ме дебне и злото. Помисли си само, че вместо да изпием до дъно чашата на щастието, ни сполети някоя неприятност, някоя дори и малка като трошица беда. Любовта е саможертва и винаги трябва да сме готови да проявим самоотверженост и да понесем болка. Наложил ми някоя голяма саможертва, някое мъчително задължение и ще видиш с какво удоволствие ще се впусна на мига да ги изпълня. Нека да изпитаме малко страдания, нека бъдем добри...

— Колкото до това да бъдем добри, вече никой не може да ни намогне — казваше духовитото Орасио. — Ние сме почти ангели, скъпа моя. И това да си наложим страдания, звучи почти като музика, защото животът ни поднася достатъчно такива без да сме ги търсили. Аз също съм песимист. Ето защо, когато видя доброто на прага, го каня да влезе и не го оставям да си тръгне, за

да не стане така, че после, когато имам нужда от него, то да се изхитри и да не дойде...

Разговаряйки често така, у двамата покълваше едно пламенно въодушевление. След думите следваха нежности, докато един подтик към проява на достойнство и здрав смисъл не ги принуждаваше с пълно съгласие да възпрат възбудата си и отново да наметнат дрехата на формалността, на лъжливата формалност, ако на някого така повече му харесва, но която за момента се явяваше техен спасител. Говореха сериозни неща, засягащи морала. Превъзнасяха преимуществата на добростта и красотата да обичаш с изящна небесна чистота. Така любовта им ставаше сякаш по-възвишена и по-здро се запечатваше в душата. С тези сладки измами печелеха време и подхранваха страстта си — днес със силни желания, утре с танталови мъки, екзалтирайки я със същото, което на пръв поглед беше призвано да я съдържи, правейки я по-човешка с това, което трябваше да я направи божествена, разширявайки както духовно, така и реално, коритото по което течеше буйният поток на живота.

С премерени бавни стъпки дойдоха и трудните признания, отвориха се биографичните страници, които най-много се съпротивляваха на откровенията, защото засягаха съвестта и себелюбието. Закон в любовта е да разследваш, закон е и да разкриваш. Признанието е свойствено за любовта и затова потискането на съвестта е още по-болезнено. Тристана искаше да довери на Орасио тъжните събития в живота си и не можеше да се почувства напълно щастлива, докато не го стори. А той предусещаше или по-точно предполагаше, че в живота на любимата му има сериозна тайна и ако в нача-

лото, заради изискана деликатност, не пожела да навлезе по-дълбоко в темата, дойде денят, в който мъжките опасения и любопитството на влюбения надмогнаха деликатността му. В първия момент на запознанството си с Тристана Орасио, както и някои други жители на Чамбери, я бе помислил за дъщеря на дон Лопе. Но Сатурна, донасяйки му второто писмо, му беше казала: „Госпожицата е омъжена и този дон Лопе, когото считате за неин баща, включително е и неин съпруг“. Тези думи слисаха младия художник. Но учудването не попречи на доверчивостта... Така останаха нещата и Орасио за дълго време запази навика да приема своето завоевание като легитимна съпруга на уважавания и мъжествен идалго. Винаги, когато го споменаваше пред нея, казваше: „Мъжът ти така, мъжът ти иначе...“, но тя изобщо не правеше опит да опровергае това подмятане. Накрая един ден, дума след дума, въпрос след въпрос, усещайки непреодолимо отвращение към лъжата и чувстввайки сили да приключи с нея, Тристана, задушавайки се от стеснение и болка, реши да сложи нещата на мястото им:

– Досега не ти казвах истината, но не трябва и не искам да те мамя. Истината сама иска да излезе от устата ми и не мога да я спра. Не съм омъжена за мъжа ми... искам да кажа за баща ми... искам да кажа за този мъж... Искях отдавна да ти го призная, но не можех, скъпи, не можех... Не знаех, а и още не знам дали би съжалявал или би се радвал, дали ще ме цениш повече или по-малко... Аз съм една обезчестена жена, но съм свободна. Какво предпочиташ?... Да бъда една невярна съпруга или неомъжена жена, загубила честта си? Във всеки случай вярвам, че признавайки ти това, се покривам с позор... и не знам... не знам...

Не успя да довърши и избухвайки в горък плач, скри лицето си на гърдите на своя приятел. Накрая конвулсивното ѝ хълцане затихна. Никой от двамата не казваше нищо. Тя събра сили и изстреля крилатия въпрос:

– Обичаш ме повече или ме обичаш по-малко?

– Обичам те по същия начин... не, повече, повече, винаги повече.

Младата жена не изчака той да я моли, за да разкаже в общи линии как и кога е настъпил моментът на безчестията ѝ. Този следобед проля безкраен поток от сълзи, но откровеността ѝ не пропусна нищо в силното ѝ благородно желание за изповед, като сигурен начин да се пречисти:

– Приюти ме в дома си, когато останах сираче. Той беше, трябва да го призная, много щедър с родителите ми. Аз го уважавах и обичах, изобщо не подозирах онава, което ме очаква. Изненадата не ми позволи да окажа съпротива. Тогава бях малко по-глупава от сега и този лош човек ме беше подчинил и правеше с мен каквото поиска. Отдавна, много преди да те срещна, започнах да проклинам слабостта на духа си, а сега, когато вече те познавам, го правя още по-настойчиво. Господи, колко много плаках!... Колко много сълзи пролях, виждайки се такава, каквата съм!... А когато се влюбих в теб, веднага ме обзе желанието да сложа край на живота си, защото не можех да ти дам това, което заслужавах... Как мислиш? По-малко или повече ме обичаш? Кажи ми, че ме обичаш повече, винаги повече. Ако се придържаме към истината, вече би трябвало да ти се струвам по-малко виновна, защото не съм прелюбодейка, мамя единствено този, който няма никакво право да ме потиска. Изневярата ми не е същинска изневяра, не мислиш ли? Тя е наказание за неговата подлост и това

унижение, на което го подлагам, той напълно си го е заслужил.

Орасио не можа да овладее чувството на ревност, когато се замисли за характера на взаимоотношенията, които, макар и нелегитимни, свързваха Тристана с дон Лопе.

– Не, не го обичам – каза пламенно тя – и никога не съм го обичала. Казвам го веднъж завинаги и ще добавя, че откакто те познавам, започнах да чувствам ужасна неприязън към него... След това... О, Господи! Какви странни мисли минават през главата ми!... Понякога ми се струва, че го ненавиждам, че го мразя толкова много, колкото е голямо и злото, което той ми стори, от време на време... изповядвам се напълно пред теб... напълно... изпитвам някакво нежно чувство към него, каквото би изпитвала родна дъщеря и ми се струва, че ако той се отнасяше подобаващо с мен, бащински, бих го обичала... Защото не е лош, не бива да си мислиш, че е много лош... Не, у него има от всичко. Той е една чудовищна смесица от добри качества и ужасни недостатъци. Притежава две съвести: едната – съвсем чиста и благородна за някои неща, а другата е като тресавище. Употребява ги според случая, сменя ги, както си сменя ризите. Черната и мръсна съвест я прилага във всичко, което има връзка с любовта. Не се заблуждавай! Имаше успех сред жените. Любовните му завоевания са толкова много, че трудно могат да се преброят. Само ако знаеше!... Сред аристокрацията, средната класа, народа... навсякъде остави лош спомен също както дон Жуан Тенорио. Промъкваше се в дворци и селски колиби, без да проявява уважение към нищо, този неспособен за каквото и да е друго човек – нито към добродетелта, нито към семейния уют, нито към святата

религия. Дори с набожни жени и монахини е имал любовни връзки, проклетникът, и успехите му изглеждат са дело на Сатаната. Жертвите му нямат брой: унижени съпрузи и бащи, съпруги, попаднали в ада или ще отидат там след смъртта си, синове..., които не се знае чии са. Същевременно той е и много опасен, защото умее добре да си служи с оръжията и вече е изпратил на оня свят най-малко четирима. В младостта си е бил много наперен и арогантен, а и доскоро все още оставяше след себе си много разочарования. Сигурно разбираш, че с напредването на годините завоеванията му ставаха все по-незначителни. На мен се падна да бъда последното. Аз съм от времето на упадъка му...

Диас изслуша всичко това отначало с възмущение, после с учудване и единственото, което му дойде на ум да каже на любимата си бе, че трябва колкото е възможно по-скоро да сложи край на тези скверни взаимоотношения. На това обзетата от тревога млада жена възрази, че е много по-лесно да се каже, отколкото да се направи, защото веднага щом обиграният хитрец усети у нея симптоми на досада и желание за раздяла, начаса започва да се отнася с нея като същински баща, показвайки тиранична нежност. Нужно е голямо усилие, за да се откопчиш от един такъв срамен и противен живот. Орасио я посъветва да постъпи твърдо и колкото повече фигурата на дон Лопе приемаше гигантски размери в представите му, толкова по-решително ставаше желанието му да измами измамника и да изтръгне от ръцете му жертвата, последна може би, но без съмнение и най-ценната.